

ПЕДАГОГИЧЕСКАТА КОНЦЕПЦИЯ НА ЙЕЗУИТСКОТО УЧИЛИЩЕ „ЕЛ КЛОТ“

Марияна Илиева, Елеонора Петрова
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Испанското училище „Ел Клот“ в Барселона е част от йезуитската образователна система. През 2009 година католическите свещеници, управляващи учебното заведение, се заемат да променят своя педагогически модел на обучение и възпитание, като, от една страна, съхранят традициите на йезуитската педагогика, а от друга – внедряват иновации, отговарящи на предизвикателствата на XXI век. Целта на настоящата научна статия е да представи иновациите и концепцията „Педагогика на освобождението“ на Училището, които започват реално да се осъществяват през учебната 2014/2015 година. Иновативният педагогически модел се апробира само в V и VII клас. Фокусът на статията е именно върху промените в този начален етап. Паралелно с това се описва и съвременната визия на Училището, което предполага изграждане на цялостната представа по отношение на образователните степени, учебните програми и методите на обучение и възпитание.

Keywords: Ignatian Pedagogy; Jesuit education; alternative school; innovation; Spain

„Това е предизвикателството за нас –
да изградим един модел с учителя, а не срещу него.“

Хосе Алберто Меса, гл. секретар на Йезуитското образование

Увод

Хилядолетия наред се отдава съществено значение на предаването и овладяването на социален опит от подрастващите поколения, чрез което се запазва и развива обществото. Основната социална функция на възпитанието и обучението е предпоставка за появата и утвърждаването на училището като важна институция. В епохата на Средновековието Църквата е един от важните фактори, който приема това като своя ценна мисия. В Европа в началото на XVI век Реформацията засяга дълбоко авторитета на католическата църква и е началото на промяната в същността на религиозното възпитание и обучение. В резултат на това е последва-

лата Контрареформация. Най-войнствен в запазването на престижа ѝ е Йезуитският орден, който има роля и за появата на различни училища и университети.

Йезуитският орден, известен днес и с наименованието си „Обществото на Иисус“, е създаден през 1534 г. от испанския дворянин, конт, фанатизиран католик Игнаций Лойола (1491 – 1556). В периода XVI – XVIII век в областта на възпитанието и образованието йезуитите развиват изключително активна дейност. Училищата им са изградени на две степени – долна степен (*studia inferiora*), съответстваща на гимназия, и горна степен (*studia superiora*) – на полувисше учебно заведение, колеж с пансион, като отличилите се ученици по право постъпват в Теологическия факултет. Цялата образователна система се ръководи от ректор, а на всяка училищна степен е начело префект. Въз основа на *Stodiorum Ratio*¹⁾ образователният модел на йезуитските училища се характеризира с изключително строга дисциплина. Обучението и възпитанието са изцяло пропити с религиозен дух. Учебният ден е изпълнен с участия в литургии, благодарствени молитви и хвалебствени химни. Наред с общоприетите учебни предмети учениците изучават специално ораторско изкуство, за да се подготвят като добри проповедници. Акцентът в обучението е и върху усвояване на изкуството на общуване и на театрални маниери. Системата на възпитание в йезуитските училища насърчава бездушие и скрито коравосърдечие, а доносничеството се смята за добродетел. Всеки ученик при донос получава награда или опрощаване на извършените от него провинения. Доносничеството е фактор при определяне на оценката на поведението. В резултат на възпитанието и обучението йезуитът израства като отличен доносник, защитник на Църквата и верен на повелите на своя орден, а именно с всички възможни средства да допринася за укрепването на авторитета на Църквата. В периода 1599 – 1773 в Испания броят на йезуитските училища е 114.

През второто десетилетие на XXI век йезуитите са убедени, че училището остава привилегировано място за разпространението и съхранението на католическата религия и ценности. С образователен опит от близо четири века и половина, днес те имат световна мрежа от свои училища. В Испания съществуват 68 йезуитски училища, които се определят като алтернативни учебни заведения²⁾. Едно от тях е училището „Ел Клот“, в което се наблюдава промяната на образователния модел по отношение на установения през Средновековието. През учебната 2014/2015 година католическите свещеници, управляващи учебното заведение, предприемат революционна крачка в процеса на обучение. Радикалната промяна в Каталунската област предприета от йезуитите, които имат дълга традиция в образователните постижения, стартира като пилотен проект в общо три училища в пети и седми клас. Две от училищата са в Барселона, едното от които е „Ел Клот“, и едно в Лерида.

Идеята е през следващите пет години да бъде въведена в още пет училища в областта. Реформата цели да обхване 13 000 ученици в този период. Следващата смела крачка ще бъде свързана с това тя да се адаптира на световно ниво във всички йезуитски училища по света, които са над 2000 в 69 държави към момента.

Съвременната визия на училището „Ел Клот“

Преди повече от 100 години в квартал „Ел Клот“ в район „Сан Марти де Барселона“ в град Барселона, Испания, се поставя началото на йезуитското каталунско училище „Ел Клот“. Училището се е ангажира с тежката задача да насърчава своите ученици в процеса на обучение. Характерът на обучението въз основа на йезуитската педагогика се запазва през годините и в своята същност остават здраво вкоренени следните идеи: да образова независими, зрели и грижовни хора, които работят за едно по-справедливо и почтено общество. Предлага обучение, базирано на личностни и социални качества, но основани на човешки и християнски ценности. Като християнско училище, предоставя на своите възпитаници религиозна култура, а като каталунско такова, насърчава идентичността и традициите в областта, с цялото си уважение към останалите култури. Днес училището „Ел Клот“ посреща всеки ден 2700 ученици. В обучението се поставя акцент на езиците, информационните и комуникационните технологии (ИКТ) и насърчаването на всички образователни равнища. Училището е еталон за мащабно обхващане и качество на обучението от предучилищна възраст, начален етап, прогимназиален, гимназиален и професионално образование.

Предучилищната степен е за деца между 3- и 5-годишна възраст. Съгласно методологията на училището в процеса на обучение и възпитание се взима под внимание реалният опит на всяко дете с идеята да се събуди интересът у тях, насърчавайки ги да са активни участници в собственото си обучение. Методологията е гъвкава и залага на преживяванията – децата се учат, като откриват света около себе си. Ролята на учителя не е свързана основно с преподаването на материала, а с осигуряването на учебните средства и организирането на учебната среда. Образователното пространство е важно, за да могат децата да развиват своите способности и интереси. Индивидуалното внимание към всеки един ученик е отличителна черта на обучението в „Ел Клот“, и най-вече на децата със специфични образователни потребности. Групите на деца със специални образователни потребности (СОП) е с капацитет 10 ученици. Имат на разположение двама учители, единият от които е завършил специална педагогика, а другият е възпитател. Времето на учениците в училище е разпределено между залите и стаите, в които се провежда специалното обучение, и редовата класна

стая с други ученици. Това разпределение е индивидуално за всеки и зависи от степента на автономност и нуждите на всяко дете. В извънучебно време децата могат да избират измежду следните дейности: летен клуб, психомоторни упражнения, плуване, индивидуални и групови спортни дейности, балет и танци, фигурно пързаляне, джудо, баскетбол, футбол, арт занимания на английски език, музикално училище, езиково училище и театър.

Началният етап на образование включва I – VI клас. Учениците в начално образование надграждат знанията и уменията си от предучилищната степен, като продължават да следват главната цел, а именно – да бъдат основни действащи лица в собственото си обучение. Образователната програма им дава възможност да растат и узряват във всички аспекти на своето личностно развитие – емоционално, физическо, интелектуално, художествено, социално и религиозно. Условията за учениците със специфични образователни потребности са същите като в предучилищната възраст. Извънкласните дейности и в началното образование предоставят разнообразни възможности за цялостно интегриране на учениците в училищния и социалния живот – баскетбол, волейбол, плуване, футбол, джудо, фигурно пързаляне, художествена гимнастика, модерни танци, шах, театър, музикално училище, езиково училище, арт дейности, дейности за развитие на паметта, логиката, концентрацията и търпението по забавен начин (Aloha!³⁾), занималня в следобедните часове. Новият междинен етап в обучението в V клас е част от концепцията „Педагогика на освобождението“ и учениците на XXI век. Той набляга на единството между психопедагогическото развитие и множествената интелигентност на всеки ученик.

Прогимназиалният етап на образование е от VII до X клас. В този етап на обучение се поставя акцент върху индивидуалната работа с всеки един ученик с цел максимално развитие на потенциала и възможностите му. Следвайки теорията за множествената интелигентност на Хауърд Гарднър, се стараят да дават максимална възможност на всеки ученик да намери своето място и да успее в училище, предвид различната динамика и ритъм на работа на учениците. В този етап на обучение учениците със специфични образователни потребности, с цел цялостно развитие на индивида, се включват в работилници за отглеждане на овощни и зеленчукови градини, трудово обучение, помощник библиотекари, физическа активност и др. Учениците в прогимназиален етап участват в същите извънкласните дейности, които се предлагат и в другите образователни етапи в училището. Това, което е характерно за този цикъл на обучение, е силно застъпената програма за социално действие (Programa de acción social). Целта на тази програма е свързана с идеята, че образователният процес е много повече от преподаване на учебното съдържание. От ключово значение е насърча-

ването на комуникацията между учениците от различните курсове, както и между учениците и преподавателите. За да има успех програмата, преди всичко участващите в нея трябва да умеят да общуват и да изграждат социални взаимоотношения. Учениците в реални ситуации развиват умения да анализират, да взимат решения, да се ангажират с обществени дейности и да са съпричастни със заобикалящата ги социална среда. Насърчава се доброволчеството в различни негови аспекти по ключови световни и национални проблеми.

Образователната програма на гимназиалния етап на образование, обхващащ XI и XII клас, включва задължителни учебни предмети („Каталунски език“, „Испански език“, „Чужд език“, „Наука за съвременния свят“, „Философия и гражданство“, „История на философията“, „История на Испания“ и „Изследователска работа“). Изследователската работа е важен елемент в този цикъл на обучение, защото формира 10% от крайната оценка в дипломата за средно образование. Планирането на изследването, неговата дълбочина, синтез и анализ, както и яснотата на изложението, са ключовите умения, които се насърчават в този процес. От тук нататък всеки ученик, в зависимост от своите интереси, избира между три модула: „Творчески модул“ (Artístico); „Обществени науки“ (Humanidades y ciencias sociales); „Науки и технология“ (Ciencias y tecnología). Изборът на един от тях допълва и цялостно формира учебния план (currículo) в дипломата за средно образование относно знанията и уменията на ученика. Профилът е важен впоследствие за автобиографията на отделната личност по отношение на пазара на труда и като цяло – за професионалната му реализация.

Професионалното образование е за личности над 19-годишна възраст. В този етап на обучение може да се запише всеки човек над 19 години, като предимство в записването имат учениците, които са били приети в периода на предварителната регистрация. Всички останали полагат изпит, преди да се запишат, независимо от избора на курс от програмата на професионалното образование към училището. Учебните програми са с продължителност от два учебни курса, като теорията и практиката са разпределени в относително равно съотношение.

Концепцията „Педагогика на освобождението“

Още през 2009 година йезуитите „запират ръкави“, както самите те се изразяват, и започват да си задават въпроса „Как ще изглежда идеалното училище на бъдещето?“. Единствената причина за тази радикална трансформация са липсата на мотивация за учене у учениците, големият брой домашни работи, постоянната умора, безкрайните извънкласни занимания, които довеждат децата до пълна апатия и изтощение. От своя страна, това води до липса на всякакъв интерес да се включват пълноценно в учебната

дейност. Ръководството на училището провежда проучване относно необходимостта от промяна и в каква посока да се изгради новият педагогически модел. Повече от половината учители (68 %) посочват желанието си за промяна. Родителите и учениците също са включени в проучването, което на финала събира 56 000 идеи. Това споделя Хосе Менендез – зам.-директор на Фондацията на Йезуитското образование, в интервю пред Агенция ЕФЕ. Те не крият, че заимстват идеи и от Германия, Холандия, Дания, от училищата „Монсерат“ в Барселона и „Падре Пикер“ в Мадрид. Така дават началото на своя собствена педагогическа система, наричайки я „Педагогика на освобождението“.

Целта на Йезуитското училище е да бъде място, където учениците имат възможност да учат и да се подготвят за това, от което се нуждаят, като се насочват към по-пълно удовлетворение. Важно е ученето да е в съответствие с критериите и ценностите, като това е предпоставка за реализацията им в обществото. Промяната е по отношение на:

- методите;
- ролята на учителя;
- активността на ученика;
- училищната среда и класната стая;
- организацията на учебното време;
- интегрирането на информационните технологии;
- активното участие на родителите в образованието на техните деца.

Педагогическият модел на новото училище е въз основа на принципите и ценностите на йезуитската педагогика, съчетаващ в себе си постоянния диалог между миналото, настоящето, като развитие на педагогиката, психологията и невронауката⁴⁾, и действителността и очакванията към бъдещето на XXI век. Образованието съобразно предизвикателствата налага промяна и развитие на училището. В този смисъл, ръководството на училището „Ел Клот“ посочва, че при създаването на новия педагогически модел е необходимо да се мисли от перспективата на учениците и техните потребности, защото те са тези, които ще бъдат засегнати.

Като начало, се премахват всички учебници, използвани до момента в учебния процес, излизат от употребата класическите чинове, подиуми и дъски, тежките седмици с изпити в края на всяко учебно тримесечие остават в историята. Времето, в което учениците влизат в клас, подредени в редица и пред черната дъска, а вниманието е насочено само и единствено към учителя, е забравено. Стигат дотам, че модернизират разпятието на Иисус Христос, като го изграждат от съвременни материали, както и параклиса в училището.

Учебното съдържание е еквивалентно на официалната учебна програма, заложена в Закона за подобряване качеството на образованието (LOMCE –

Ley orgánica para la mejora de la calidad educativa). Това означава, че в края на всеки учебен проект от учениците се очаква да покрият определеното ниво знания и умения независимо от начина, по който ще бъде постигнато.

Концепцията „Педагогика на освобождението“ включва в себе си:

- теорията за множествената интелигентност на Хауърд Гарднър;
- учене чрез разрешаване на проблемни ситуации;
- математика, базираща се на игри в реални ситуации;
- правопис и развитие на говорните умения и способност за изразяване, на които се отдава голямо значение.

Акцентът ѝ е върху ролята и дейността на ученика, като се предоставят широки възможности за проявление на активността и поведението му. Учителят поема функциите на напътстващ, съветващ и подпомагащ процеса на обучение. Новият педагогически модел се характеризира с приложението на различни организационни форми. В голяма степен с премахване на постоянните учебни програми и на раздробяването на учебното съдържание на 45-минутни часове. Съдържателни характеристики вместо количествени бележки и оценки. Вниманието е насочено към самооценяването, което има важно значение за формирането на социални и емоционални компетентности. От особено значение е организирането на образователна среда за интеграция на деца с различни възможности, увреждания и затруднения. Подчертава се значението на ученето, което формира личността. Обучението е насочено към цялостното формиране на личността на ученика, а не само към усвояване на определено учебно съдържание, застъпват се в еднаква степен както когнитивни, така и емоционални и социални компоненти.

„Педагогика на освобождението“ е концепция, в която обучението се реализира преди всичко чрез съвместна работа. В учебните зали шумът е нещо обичайно, защото няма как според учителите да се работи в екип и да се мълчи. Новите преобразувани помещения са от порядъка на 120 кв. м, с прозрачни стени и врати, много светлина и топли цветове в жълто и синьо, предразполагащи децата към новата учебна среда. Целта е чрез пространството да се стимулира творчеството. Класната стая позволява гъвкава мобилност, групиране на учениците по различни начини. Тя е предпоставка и за формиране на навици за ред, насърчаване на споделянето между учениците, както и между учителите и учениците. Пространствената среда улеснява проявата на индивидуално внимание и възможност за големи групови дейности. Новосформираните класове са от по 50 – 60 ученици. В зависимост от дейностите и работата по групи и екипни проекти на всяка група има по трима учители, които са на разположение във всеки момент в процеса на обучение. Учениците са главни действащи лица в съвместната учебна работа. Декорацията в коридорите въздейства

на емоционалното състояние на учениците, предразполага към весело настроение. Реализирани са зони за отдых, вътрешни дворове с повече растителност и овощни градини.

Образователният проект „Хоризонт 2020“ е част от промените в йезуитското образование, който залага на информационните технологии като помощен инструмент в обучението и комуникацията между учениците, а не е просто самоцел. Тяхното съзнателно и отговорно използване се отразява върху изграждането на социални и етични ценности у обучаващите се. Интегрирането на информационните технологии в новите методи на преподаване поставя ученика в центъра на учебния процес, като творчеството, индивидуалността и съвместната работа са съществени елементи в него. Въведената виртуална среда на обучение в йезуитското училище се нарича LaNET и служи като средство за комуникация между ученици, учители и родители. Също така се използва за индивидуална и групова работа и ползването на собствен канал за обучение и консултации. Практически чрез този мощен инструмент могат да си взаимодействат всички членове на образователната общност. Технологичното оборудване ще бъде безполезно, ако не е придружено от лидерство в иновациите. Ръководенето на този процес се случва в две направления. От една страна, доказани експерти в педагогиката, занимаващи се само с информационни и комуникационни технологии, ръководят дигиталната част от пилотните проекти във всеки етап от обучението в „Ел Клот“. От друга – дават възможност на учителите да участват активно със свои иновативни идеи, които да намерят място в процеса на обучение. На всеки етап в обучението се идентифицират, насърчават и оценяват постиженията на учителите, които, от своя страна, оставят индивидуална следа в общия образователен проект на йезуитската образователна система.

Родителите заедно с учениците и учителите формират скелета на новия образователен модел. Тяхната главна роля е свързана с това да участват и сътрудничат в процеса на преподаване и учене на учениците. Изгражда се гъвкава комуникация със семействата, като им се дава възможност да се запознаят детайлно с инструментите на работа и опознаване на новата методология, както и подкрепа в тяхната възпитателна работа у дома.

Образователната цел на училището „Ел Клот“

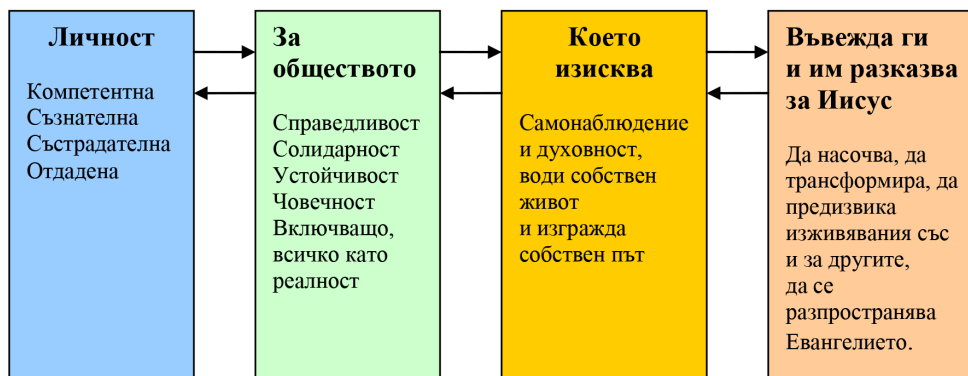
Йезуитското образование си поставя целта да осигури цялостно (холистично) образование, което да доведе до промяна на обществото. Според Йезуитската организация образованието е инструмент, който решително оформя начина, по който ние разбираме света, и е предпоставка за нашите решения. Те се ангажират с образование, което се осъществява в тясно сътрудничество със семейството, така че учениците да могат да разкрият пълния си потенциал

и да формират своя път в живота. В своята образователна цел те поставят формирането на следните качества на личността:

- компетентност;
- съзнателност;
- състрадателност;
- отдаденост;
- независимост;
- гъвкавост;
- духовност;
- отговорност.

Това предполага образованата личност да прояви свободата си, да се ангажира с другите и да се стреми към подобряване на околната среда и обществото, като цяло. Отделната личност е медиатор на Божиата доброта. Това е и същността на йезуитската педагогика, вдъхновена от духовните упражнения⁵⁾ на нейния създател Игнатий Лайола. Един от аспектите на образователната цел е формирането на чувства за милосърдие и състрадание в паралел с чувствата за справедливост и солидарност. Личност, която е ангажирана с връзката между отделния човек и земята. В образованието се съдейства ученикът да осъзнае, че ние сме в баланс с природата, и трябва да действа отговорно чрез своето консуматорско поведение за глобалните ефекти и отговорността за грижите към нея. Младият човек трябва да е в състояние да разбере създаването на земята като ресурс на Бога и връзка с Него с цел да се намери пътят за хармонията между човек и природа. Образованата личност притежава достатъчна академична компетентност, готова да отговори на непредвидени промени, справедлив, независим, вътрешно и духовно устойчив и умеещ да общува на различни езици. Личността трябва да притежава емоционална устойчивост и социални качества, които предполагат възможност за успешна личността изява, както и компетентност за съвместна работа в екип и поемане на инициатива и отговорност. Важно е учениците да се научат да ръководят живота си като свидетели на Божието дело, подвластни на овладяване на своите таланти и изявяването им в служба на другите за един по-добър и справедлив живот. От голямо значение е в своето образование учениците да се научат да намерят своето щастие чрез вътрешно вдъхновение и външна реализация.

В контекста на йезуитската педагогика и като цяло на мисията на „Обществото на Иисус“ в съвременния свят се поставя идеята чрез образованата личност да се съдейства, развива и промени цялото общество (фигура 1). Личността, която като резултат от своето образование е компетентна, съзнателна, състрадателна и отдадена – да помага, да изявява себе си за индивидуално социално и професионално развитие и реализация и същевременно с това да проявява своето милосърдие⁶⁾ и ангажираност за добро, хуманно и

Фигура 1. Модел на образователната цел на йезуитското училище „Ел Клот“

справедливо общество, като по този начин се съхраняват и предават религиозната традиция и отдаденост.

В своята същност съвременната йезуитска педагогика, която в основата си е създадена в средата на XVI век, е пример, в който християнската традиция и съвременността се преплитат и допълват взаимно. В основата на цялостната концепция са заложени християнски принципи. Но религията не се ползва като консервиращо средство за ограничаване на свободата, а като начин за утвърждаване на такива нравствени качества, като любов към ближния, солидарност, алтруизъм, разглеждани и практикувани като приоритети. Йезуитското училище „Ел Клот“ създава успешно синтез между културата, вярата, между вярата и живота. Допринася за разбирането, че Църквата има особена и необходима дейност, и реализира своите виждания за образованието и възпитанието, а по този начин съдейства за общественото и културното развитие. В друг аспект симбиозата между йезуитската традиция и новаторството дава възможност за реализацията на традициите на католическата църква и в началото на XXI век.

Организация на възпитание и обучение на новия педагогически модел

Учебният ден започва в 8,45 ч., когато учителите, предвид големите помещения, с помощта на безжични микрофони запознават децата какво им предстои през учебния ден, и дават допълнителни обяснения. Ако досега във всеки учебен час се изучава отделен предмет, следвайки определена учебна програма, то това се запазва само в някаква степен при предмети като математика, музика и физическо възпитание. Едва 5% от учебното съдържание се преподава в класическата форма на урок. Всички останали учебни предмети се изучават в проекти с продължителност общо 30 учебни часа, като задължително се акцентира на междупредметните връзки. Всеки проект има

тема и включва различни учебни предмети. Например в седми клас имат проект, при който учениците в рамките на 30 учебни часа ще работят върху темата „Първите цивилизации“. В нея чрез подготовката и изготвянето на учебните материали изучават каталунски език, английски език, биология, история и социални науки. Целта е краен продукт на проекта, а именно в този случай – образователно списание на тема „Първите цивилизации“. Готовият проект се представя на четирите езика, изучаващи се в училището (кастилски, каталунски, английски и френски). Това се случва пред целия клас, а акцент в оценяването, който носи и най-много точки, са уменията за говорене пред публика.

Дидактическите материали са разработени изцяло от преподавателите в училището и единствените традиционни учебници, които се използват в учебния процес, са учебниците по английски и френски език. Работи се основно в екипи, но децата имат време и за индивидуални изследвания в области, които са обект на техните интереси (дизайн, театър, сладкарство, мобилни приложения, фотография и др.). Момчета от петите класове например провеждат експерименти – от такива със сода бикарбонат до изследване и организиране на посещение в терапевтичен център за деца с аутизъм.

Учебният ден свършва в 16,45 ч. с музика на Ения за релаксиране на тялото и ума. След това децата споделят впечатленията от изминалия ден и хубавите неща, които са преживели. Всеки ученик излиза и залепва на обособеното за това място листче с името на някой съученик и със сърдечно послание към него. Накрая учителят докосва главата на децата едно по едно, като всяко докоснато дете се изправя и излиза в пълна тишина от залата, а последни думи за деня на учителя са: *„Това демонстрира, че нещата могат да се вършат по различен начин“* (Sanmartin, 2015).

Резултатите към момента от тази промяна не могат да бъдат измерени предвид малкото време от началото на въвеждането на модела, заложен в концепцията „Педагогика на освобождението“. Това обаче, което е нараснало в пъти и съответно ще доведе до положителни резултати, е активността на учениците, убедени са преподавателите. Като начало, рязко е намаляла агресията между децата и стремежът към съревнование помежду им. А що се касае до оценяването? Няма вече тежки изпити в края на всяко учебно тримесечие и оценките от всеки изпит не формират 60% от крайния резултат. Сега изпитите са рядкост и оценката от тях оформя едва 20% от крайната. Останалите 80% са на база ежедневното оценяване от индивидуалните и екипните работи. По време на всяко тримесечие учителите работят с рубрики за оценяване под формата на схеми, които онагледяват постигнатите цели и оформят тримесечните постижения. От една страна, те дават информация относно придобитите умения и нивото им на развитие в процеса на работа, а от друга страна, класическите ал-

горитми за оценяване на постиженията на ученика по десетобалната система – недостатъчно (от 3 до 5), достатъчно (от 5 до 6), добро (от 6 до 7), забележително (от 7 до 9), отлично (от 9 до 10). Учениците се учат да се самооценяват и оценяват един друг, което е довело до повишаване на резултатите им, без да има състезателен момент. Голямата лична отговорност е в основата на просперитета на всеки ученик. Болшинството от тях по мнение на преподавателите и родителите са готови да я поемат. Разбира се, има и ученици, на които новата педагогическа система им се струва трудна и предпочитат да се върнат към класическата форма на обучение. С повече усилия от тяхна страна, от страна на родители и учители това ще доведе до активно участие и на самите тях в целия революционен модел на обучение за последния век в йезуитското образование.

Според учителите в училище „Ел Клот“ дните на системата на обучение, при която е налице винаги елементът на съревнование и сравняване на постиженията между учениците, са преброени. Бъдещето ще принадлежи на хора, които ще са по-компетентни, социално настроени, умеещи на общуват, сплотени в работата си с останалите, знаещи и ангажирани със случващото се около тях. На свой ред, генералният директор на Йезуитската образователна система Хабиер Арагай скромно споделя в свое интервю: *„Ние инвестираме в учителите, учениците и техните семейства, като едно цяло в новия педагогически модел“*⁽⁸⁾.

В интервюта децата споделят, че този модел на работа засилва връзките помежду им и ефективността в общуването. В груповата работа, ако един не изпълни своята част от нея, ще пострада работата на цялата група. Сега идват с желание и по-щастливи на училище, защото правят нещо различно, а резултатът зависи от самите тях. Ориол Харод (един от учениците) признава, че в тази среда се чувства нормално и може да бъде себе си. *„Вече не съм най-лошият в класа. Отношението към мен преди ме караше редовно да бягам и да отсъствам от часовете, оправдавайки се, че съм болен“* (Sanmartin, 2015).

Заключение

Промените и предизвикателствата в съвременния свят увеличават изискванията на обществото към училището като институция, която да възпитава и обучава личности готови за социална и професионална реализация. В световен мащаб това налага дискусията за промяна на методите, организационните форми, средствата и като цяло – на образователната среда, особено в традиционните училища. Основният въпрос е по посока на промяната, която да обуславя поставянето на ученика в центъра на обучението, за да се прояви неговата активност и да се формират у него личностни, социални и професионални компетенции, като съвкупност и основна предпоставка за успешна личностна и професионална реализация.

В голяма степен може да се определи, че педагогическият модел в концепцията „Педагогика на освобождението“ не е изцяло новаторски, тъй като е съчетание на идеи, които се появяват в края на XIX век в рамките на реформаторската педагогика. Това се конкретизира по отношение на организационната форма на обучение, значението на проектите, наставническата роля на учителя и създаването на образователна среда, в центъра на която е ученикът. В продължение на век груповата работа, съдържателната характеристика на оценката, оценяването от другите съученици, както и самооценката са фактори, обуславящи формирането на важните качества на личността, като инициативност, компетенция за работа в екип, дисциплина и самостоятелност. Основната идея за промяната в йезуитското училище „Ел Клот“ въз основа на потребностите на учениците може да се определи като много важен компонент, защото не трябва да се забравя, че всъщност училището е създадено за ученика и то чрез своята организация трябва да го приобщава и мотивира. Това е промяна, която цели да насърчи учащите към търсене и откриване на реални решения в динамичния живот, защото всички те ще живеят в една епоха, в която предизвикателството ще е водещо.

И ако в миналото, през периода XVI – XVIII век, йезуитската педагогика е израз на строгост, дисциплина и дори проява на фанатизъм спрямо запазването на ролята на Църквата, то през XXI век е възможно да се наблюдава, че независимо от своите устои и основи Орденът полага усилия за обновяване на училището, и то в положителна посока. Качеството на определена учебна институция предполага и успешното постигане на заложените образователни цели. Паралелно с това като важен акцент в концепцията следва да се посочи идеята за съхранението на основните ценности, заложили в християнската религия, и формулираните в образователната цел качества за съпричастност, толерантност и активна дейност за продължаването на тези ценности и за еволюцията на обществото.

NOTES/БЕЛЕЖКИ

1. Документът е публикуван през 1599 г. и е наръчник за учители и администратори в ежедневната дейност на училището. Съдържа правила, отнасящи се до управлението и организацията на училището; взаимоотношенията между длъжностните лица; задълженията на учителите; учебната програма, чрез поставяне в тяхната правилна последователност, курсове на обучение по теология, философия и хуманитарни науки; методи на преподаване с фиксиране на строга дисциплина в изискванията към учениците за спазване на конкретни норми на поведение, добър ред и последователност в изпълнение на учебните задачи.
2. Алтернативните училища възникват в края на XIX век и се развиват най-вече като протест срещу еднотипността на образованието и възпитанието в

държавните училища, или т.нар. традиционни училища, където се запазва класно-урочната организационна форма и в голяма степен водещата роля на учителя в процеса на обучение. След установяване на светския характер на училището учебните заведения, конкретно на католическата църква, се определят като алтернативни училища.

3. Това е дейност, разработена под формата на игра чрез използването на смятало и разнообразни игрови елементи.
4. Клон на науката, която се занимава с анатомията, физиологията, биохимията, молекулярната биология, с акцент на връзката им с поведението и обучението.
5. Духовните упражнения са съставна част от обучението на учениците и се реализират в продължение на четири седмици. В уединение ученикът разсъждава върху въпроси, свързани с призванието на човека и неговото място във Вселената, а именно, за да хвали Бога, да се покланя на Бог, за да служи на Бога и по този начин да спаси душата си. Тяхната цел е произвеждането на определена степен на интернализиране на ценностите и поведенческите норми на Ордена и Църквата.
6. Понятието „милосърдие“ съдържа в себе си идеята, заложена в християнската религия, да проявиш своята любов към Бог, като помогнеш и се погрижиш за нуждаещ се чрез благодеяние и подаяние.
7. Allan P. Farrell, S.J. (1970). The Jesuit Ratio Studiorum of 1599. [cit. 2017 -03-02].
8. Aragay, Xavier (2014). Jesuitas revolucionan su método educativo, en marcha en 3 escuelas Cataluña. La Vanguardia on the Web 31/12/2014 [cit. 2016 -05-04].
9. Horitzó 2020. Periódico de información del Horitzó 2020 de Jesuïtes Educació. Número 2. Junio 2014. [cit. 2017 -03-15].
10. Horitzó 2020. Jesuïtes Educació, transformem l'educació. MOPI Un nou model pedagògic a l'etapa infantil [cit. 2017 -03-07].
11. Horitzó 2020. Jesuïtes Educació, transformem l'educació. L'Alumne, el centre d'un nou model pedagògic. [cit. 2017 -03-20].
12. Jesuitas educsi. Home page. [cit. 2017 -04-05].
13. Jesuitas El Clot. Escola del Clot. Home page. [cit. 2017 -04-07].
14. Jesuitas El Clot. Escola del Clot. Integramos las TIC en el proceso de enseñar y aprender. [cit. 2016 -05-29].
15. Jesuits. What we do. One Mission, Many Ministries. [cit. 2017 -03-29]
16. Horitzó 2020. Periódico de información del Horitzó 2020 de Jesuïtes Educació. Junio 2013. [cit. 2017 -03-25].
17. Mountin, S., R. Nowacek (2012). Reflection in Action: A Signature Ignatian Pedagogy for the 21st Century. Marquette University e-Publications@Marquette. [cit. 2017 -03-24].
18. Sanmartin, Olga R. (2015). Así se enseña sin asignaturas, sin libros de texto y sin exámenes. El Mundo on the Web 16/04/2015 [cit. 2016 -05-04].

REFERENCES/ЛИТЕРАТУРА

Bemer, G. (2002). *Istoriya ordena iezuitov*. Smolensk: Rusich [Бемер, Г. (2002). *История ордена иезуитов*. Смоленск: Русич].

THE PEDAGOGICAL CONCEPT OF THE JESUIT SCHOOL EL CLOT

Abstract. The Spanish school El Clot in Barcelona is part of the system of the Jesuit education. In 2009, the Catholic priest, which manages the school, set out to change the pedagogical model of teaching and learning. On the one hand they preserve the traditions of Ignatian Pedagogy and the other - implement innovations based on the challenges of the XXI c. The aim of the research paper is to present innovation and the concept of “Pedagogy of the liberation” of the school, during the academic year 2014/2015. The innovative pedagogical model approbates only 5 and 7 class. The analysis focuses upon the changes at the first moment. Parallel to this is describes modern vision of the El Clot school, which implies building the overall vision about the degrees, the curricula and the teaching and learning methodology.

✉ **Dr. Mariyana Ilieva, Assist. Prof.**
Ms. Eleonora Petrova, Student
Sofia University
Sofia, Bulgaria
E-mail: m_i.ilieva@abv.bg
E-mail: eli.aleksandrova@hotmail.com